

MODUL USTAVNA UREDITEV

Dr. Blaž Ivanc

Opozorilo:

Sličice vsebujejo le glavne oporne točke pri izbranih poglavjih učne snovi!

- © Samo za rabo študentov VŠZ - prepovedano razmnoževanje in vse oblike distribucije.

Osnove ustavnega prava

- Kaj je pravo? Kaj je ustavno pravo? Zakaj ga potrebujemo? Narava prava in značaj pravne znanosti
- *Omne ius hominem causa constitutum est*
- Platon, Aristotel, Polibij: iskanje najboljše ustave oz. državne oblike; nauk o mešani državni obliki
- Ideja konstitucionalizma; ustavne konvencije ZDA, ZRN, EU

Pravni viri ustavnega ranga

- Zakon o plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti (Ur. l. 44/90 z dne 6. 12. 1990)
- Deklaracija ob neodvisnosti (Ur. l. 1-7/91 –I z dne 25. junija 1991)
- Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 1-I z dne 25. junija 1991)
- Ustava Republike Slovenije, sprejeta 23. decembra 1991 (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04)
- Ustavni zakoni, ki spreminjajo in dopolnjujejo Ustavo; UZ80, UZ3a, 47, 68, UZ14, UZ43 in UZ50)
- Pogodba o Evropski skupnosti in Pogodba o Evropski uniji (Pogodba o pristopu k ES in EU), Ustava EU, podpisana 29. 10. 2004, predviden začetek veljavnosti 1. 11. 2006 (ne gre za nadrejen ustavnopravni vir, ampak za prirejen vir)

Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti RS

- I. razglasitev RS za samostojno in neodvisno državo; prenehanje veljavnosti ustave SFRJ; prevzem vseh prenesenih pravic in dolžnosti
- II. državne meje so mednarodno priznane meje dotedanje SFRJ z sosednjimi državami in meja z RH v okviru SFRJ
- III. zagotovilo varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin; varstva manjšin

Struktura Ustave RS

- [I. SPLOŠNE DOLOČBE](#)
- [II. ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE](#)
- [III. GOSPODARSKA IN SOCIALNA RAZMERJA](#)
- [IV. DRŽAVNA UREDITEV](#)
- [V. SAMOUPRAVA](#)
- [VI. JAVNE FINANCE](#)
- [VII. USTAVNOST IN ZAKONITOST](#)
- [VIII. USTAVNO SODIŠČE](#)
- [IX. POSTOPEK ZA SPREMEMBO USTAVE](#)
- [X. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE](#)

Preambula Ustave RS

- Preambula se glasi: *Izhajajoč iz Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, ter temeljnih človekovih pravic in svoboščin, temeljne in trajne pravice slovenskega naroda do samoodločbe, in iz zgodovinskega dejstva, da smo Slovenci v večstoletnem boju za narodno osvoboditev izoblikovali svojo narodno samobitnost in uveljavili svojo državnost, sprejema Skupščina Republike Slovenije Ustavo Republike Slovenije.*

Splošne določbe ustave: Slovenija kot demokratična republika

- Prvi člen: Slovenija je demokratična republika.
- Pomen izraza: "Republika"; Slovenija je država
- Republikanska oblika ureditve države; ne vpliva na demokratično ureditev države; pomeni zgolj to, da šef države ni monarh
- Načelo demokratičnosti;
- temelji na načelu suverenosti ljudstva (določeno je v 3. členu)
- Politična oblast mora imeti veljavno pravno legitimacijo s strani ljudstva
- Zahteva, da ljudstvo kot nosilec in imetnik državne oblasti z njo razpolaga in jo izvršuje

Splošne določbe ustave: Načelo samoodločbe

- 1. odstavek 3. člena ustave: Slovenija je država vseh svojih državljanek in državljanov, ki temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe.
- Pravica do samoodločbe je: temeljna, trajna in neodtujljiva; ima pred-ustavno ali naravnopravno legitimnost.

Načelo pravne in socialne države

- **2. člen:** Slovenija je pravna in socialna država.

Načelo državne in ljudske suverenosti

- **3. člen, prvi stavek 2. odstavka:** V Sloveniji ima oblast ljudstvo;
- **4. člen:** Slovenija je ozemeljsko enotna in nedeljiva država.
- Klasični elementi državne suverenosti: ozemlje, prebivalstvo, dejansko izvrševanje oblasti nad njima, in novejši elementi: podrejenost mednarodnemu pravu in varstvo človekovih pravic

Načelo delitve oblasti

- Drugi stavek 2. odstavka 3. člena: Državljanke in državljani izvršujejo oblast neposredno in (posredno; op. pis.) z volitvami, po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno. (ti. horizontalna delitev oblasti)
- Oblike posredne demokracije: volitve v DZ in DS, lokalne volitve; volivci članom parlamenta podelijo mandat oz. jih pooblastijo, da v njihovem imenu odločajo o najpomembnejših družbenih vprašanjih.
- Poslanci so predstavniki vsega ljudstva, niso vezani na navodila (82. člen/1).
- Oblike neposredne demokracije: ustavnorevizijski referendum, zakonodajni referendum, posvetovalni referendum, lokalni referendum, ljudska iniciativa, pravica do peticije, ustavnorevizijski referendum, zakonodajni referendum, posvetovalni referendum, lokalni referendum, ljudska iniciativa (ustavnorevizijska i. 168. člen: 30.0000 volivcev, zakonodajna i. 88. člen: 5.000 volivcev, lokalna i. ZLS: najmanj 5% volivcev), pravica do peticije (45. člen: Vsak državljan ima pravico do vlaganja peticij in do drugih pobud splošnega pomena.)

Veje državne oblasti in njihova medsebojna razmerja

- Državna organizacija se deli na zakonodajno, izvršilno in sodno vejo oblasti
- Zakonodajna oblast: Državni zbor in Državni svet (dvodomni sistem), nj. funkcija: sprejemati zakone, organa sta voljena s strani ljudstva
- Izvršilna oblast: Vlada z upravo, nj. funkcija izvrševanje zakonov, delno predsednik republike
- Sodna oblast: v rokah sodnikov oz. sodišč, nj. funkcija nepristransko razsojanje o sporih
- Poseben položaj ima Ustavno sodišče RS, ki je varuh ustave oz. ustavnosti, ustavna pritožba

Temeljne naloge države (5. člen)

- uresničevanje Ustave RS
- varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin
- varovanje in zagotavljanje pravic avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti
- skrb za avtohtone slovenske narodne manjšine v sosednjih državah, za slovenske izseljence in zdomce, ter pospeševanje njihovih stikov z domovino. (Slovenci brez slovenskega državljanstva lahko uživajo v Sloveniji posebne pravice in ugodnosti. Vrsto in obseg teh pravic in ugodnosti določa zakon.)
- skrb za ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine ter ustvarjanje možnosti za skladen civilizacijski in kulturni razvoj Slovenije

Državni simboli (grb, zastava in himna)

- **Državne simbole ureja 6. člen**
- 1. odst.: Grb Slovenije ima obliko ščita. V sredini ščita je na modri podlagi lik Triglava v beli barvi, pod njim sta dve valoviti modri črti, ki ponazarjata morje in reke, nad njim pa so v obliki navzdol obrnjenega trikotnika razporejene tri zlate šesterokrake zvezde. Ščit je ob straneh rdeče obrobljen. Grb se oblikuje po določenem geometrijskem in barvnem pravilu.
- 2. odst.: Zastava Slovenije je belo-modro-rdeča slovenska narodna zastava z grbom Slovenije. Razmerje med širino in dolžino zastave je ena proti dve. Barve zastave gredo po vrstnem redu: bela, modra, rdeča. Vsaka barva zavzema po širini tretjino prostora zastave. Grb je v levem gornjem delu zastave tako, da sega z eno polovico v belo polje, z drugo pa v modro.
- 3. odst.: Himna Slovenije je Zdravljica.
- 4. odst.: Uporabo grba, zastave in himne ureja zakon.

Razmerja med državo in verskimi skupnostmi

- **7. člen:** Država in verske skupnosti so ločene.

Verske skupnosti so enakopravne; njihovo delovanje je svobodno.

- Razmerja med državo in v.s. torej urejajo tri medsebojno povezana načela: načelo ločenosti, načelo enakopravnosti v. s. in načelo svobodnega delovanja oz. avtonomije v.s.

Skladnost notranjega prava z mednarodnim pravom in pravom EU

- **8. člen** določa, da morajo biti zakoni in drugi predpisi v skladu:
 1. s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in
 2. z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo.

Načelo neposredne uporabe mednarodnih pogodb:
Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.

- Mesto Mednarodna pogodba je v hierarhiji pravnih aktov pod ustavo in nad zakoni

- **3.a člen** (*dodan leta 2003, Ur.l. RS, št. 24/03*) Slovenija lahko z mednarodno pogodbo, ki jo ratificira državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev, prenese izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, demokracije in načel pravne države, ter vstopi v obrambno zvezo z državami, ki temeljijo na spoštovanju teh vrednot.

Pred ratifikacijo mednarodne pogodbe iz prejšnjega odstavka lahko državni zbor razpiše referendum. Predlog je na referendumu sprejet, če zanj glasuje večina volivcev, ki so veljavno glasovali. Državni zbor je vezan na izid referenduma. Če je bil referendum izveden, glede zakona o ratifikaciji take mednarodne pogodbe referenduma ni dopustno razpisati.

Pravni akti in odločitve, sprejeti v okviru mednarodnih organizacij, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela suverenih pravic, se v Sloveniji uporabljajo v skladu s pravno ureditvijo teh organizacij.

V postopkih sprejemanja pravnih aktov in odločitev v mednarodnih organizacijah, na katere Slovenija prenese izvrševanje dela suverenih pravic, vlada sproti obvešča državni zbor o predlogih takih aktov in odločitev ter o svoji dejavnosti. Državni zbor lahko o tem sprejema stališča, vlada pa jih upošteva pri svojem delovanju. Razmerja med državnim zborom in vlado iz tega odstavka podrobneje ureja zakon, ki se sprejme z dvotretjinsko večino glasov navzočih poslancev.

Načelo lokalne samouprave

- **9. člen:** V Sloveniji je zagotovljena lokalna samouprava. (Vertikalna delitev oblasti; načelo subsidiarnosti)
- Podrobneje je določena v V. poglavju (členi 138-145)
- Uresničuje se v občinah in drugih lokalnih skupnostih
- V Sloveniji je zaenkrat ustanovljena ena raven lokalne samouprave, ni pa še regij kot II. ravni

Glavno mesto

- **10. člen:** Glavno mesto Slovenije je Ljubljana.

Položaj državljanov in tujcev

- 12. člen: Status državljanstva mora urediti zakon.
- Ureja ga Zakon o državljanstvu
- 13. člen: Tujci imajo v Sloveniji v skladu z mednarodnimi pogodbami vse pravice, zagotovljene s to ustavo in z zakoni (Zakon o tujcih), razen tistih, ki jih imajo po ustavi ali po zakonu samo državljani Slovenije.

HIERARHIJA PRAVNIH NORM IN AKTOV

- **2. člen;** Slovenija je pravna država.
- Temelj pravne ureditve države Slovenije je ustava.
- Pravni red nato dopolnjujejo, nadgrajujejo in natančneje opredeljujejo nižji (splošni in posamični) pravni akti
- Načelo pravne države postavlja zahtevo po pravni pravilnosti vseh splošnih in posamičnih pravnih aktov (načelo ustavnosti in zakonitosti)
- Pravni red mora biti neprotisloven in notranje skladen; zahteva po skladnosti pravnih norm in aktov

NAČELO USTAVNOSTI IN NAČELO ZAKONITOSTI

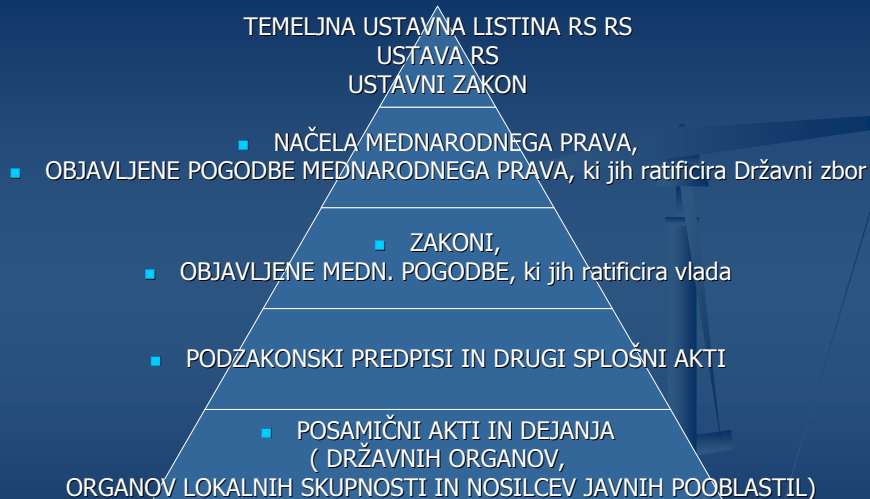
- **153. člen** (usklajenost pravnih aktov);

Zakoni, podzakonski predpisi in drugi splošni akti morajo biti v skladu z ustavo.

Zakoni morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih je ratificiral državni zbor, podzakonski predpisi in drugi splošni akti pa tudi z drugimi ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. (izvedba 8. in 3.a člena)

Podzakonski predpisi in drugi splošni akti morajo biti v skladu z ustavo in z zakoni.

Posamični akti in dejanja državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil morajo temeljiti na zakonu ali na zakonitem predpisu.

PRAVNE NORME	PRAVNI AKTI	IZDAJATELJ	POSTOPEK
Začetne oz. izvorne, abstraktne	Ustava, ustavni zakon	Ustavodajalec (Državni zbor RS)	Ustavodajni postopek + objava (168.-171. člen U RS)
..ali originalne	Zakon, Uredba z zakonsko močjo	Zakonodajalec (Državni zbor RS) Predsednik republike (108. člen U RS)	Zakonodajni postopek + objava (poslovnik DZ RS) (108. člen U RS) + objava
Odvisne, izvedene (derivativne), splošne oz. izvršilne (upravnopravne) norme	Splošni upravnopravni akti oz. izvršilni (podzakonski) akti: Uredba, poslovnik, odlok Pravilnik, odredba, navodila Statuti, odloki Splošni akti za izvrš. Javnih pooblastil	-Vlada Upravni organi (zlasti ministrstva) Organi lokalnih skupnosti Nosilci javnih pooblastil	Postopek pomanjkljivo urejen + objava
Posamične ali Konkretno	Posamični upravni akti: Upravne odločbe, sklepi in Posamični akti za izvrš. Javnih pooblastil	Upravni organi: i. st: upravne enote, nosilci jav pooblastil oz. občinske uprave ii. st.: ministrstva oz. župani občin	Upravni postopek + le vročitev naslovniku (ZUP in posebni zakoni)

Veljavnost in objava predpisov, prepoved povratne veljave pravnih aktov

- **154. člen;** Predpisi morajo biti objavljeni, preden začno veljati. Predpis začne veljati petnajsti dan po objavi, če ni v njem drugače določeno.

Državni predpisi se objavljajo v državnem uradnem listu, predpisi lokalnih skupnosti pa v uradnem glasilu, ki ga te same določijo.

- **155. člen;** Zakoni, drugi predpisi in splošni akti ne morejo imeti učinka za nazaj. Samo zakon lahko določi, da imajo posamezne njegove določbe učinek za nazaj, če to zahteva javna korist in če se s tem ne posega v pridobljene pravice.

NADZOR NAD PROTIPRAVNOSTJO PREDPISOV IN POSAMIČNIH AKTOV

- **156. člen** (postopek za oceno ustavnosti); Če sodišče pri odločanju meni, da je zakon, ki bi ga moralo uporabiti, protiustaven, mora postopek prekiniti in začeti postopek pred ustavnim sodiščem. Postopek pred sodiščem se nadaljuje po odločitvi ustavnega sodišča.
- **157. člen** (upravni spor); O zakonitosti dokončnih posamičnih aktov, s katerimi državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil odločajo o pravicah ali o obveznostih in pravnih koristih posameznikov in organizacij, odloča v upravnem sporu pristojno sodišče, če za določeno zadevo ni z zakonom predvideno drugo sodno varstvo.
Če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo, odloča v upravnem sporu pristojno sodišče tudi o zakonitosti posamičnih dejanj in aktov, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika.
- **158. člen** (pravnomočnost); Pravna razmerja, urejena s pravnomočno odločbo državnega organa, je mogoče odpraviti, razveljaviti ali spremeniti le v primerih in po postopku, določenih z zakonom.

ČLOVEKOVE PRAVICE IN TEMELJNE SVOBOŠČINE (ČPTS)

- Zgodovinski razvoj;
- Magna Carta Libertatum 1215 in 1225 (poseg v osebno svobodo in druge pravice je dopusten le na podlagi zakonite sodbe, splošna prepoved nalaganja davkov brez pristanka parlamenta),
- Habeas corpus act 1679 (kralj ne more sam in brez soglasja parlamenta izdajati zakonov, svobodne volitve v parlament, svoboda izražanja v parlamentu/imuniteta/),
- Bill of Rights 1689 (procesna jamstva osumljenca v kazenskem postopku),
- Virginjska deklaracija pravic 1776 (),
- Francoska deklaracija človeških in državljanskih pravic 1789 (družba, v kateri niso varovane temeljne pravice nima ustave...)
- Pojem ČPTS: doktrina varstva temeljnih pravic je nastala pod vplivom naravnopravne šole 18. stol., ki je zagovarjala idejo družbene pogodbe in pisane ustave, v kateri so zavarovane ČPTS
- Pravna ureditev ČPTS: v ustavnem pravu držav in v mednarodnem pravu

MEDNARODNO PRAVO ČLOVEKOVIH PRAVIC

- Pravo človekovih pravic je zelo razvit in obsežen del mednarodnega prava
- Ustanovna listina ZN z dne 26. junija 1945: cilj ZN je razvijati in spodbujati spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin
- Splošna deklaracija človekovih pravic z dne 10. decembra 1966
- Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah z dne 19. decembra 1966
- Regionalne konvencije s področja varstva človekovih pravic:
- Svet Evrope: Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKCP)
- Evropska unija: Osnutek Ustave EU – Listina temeljnih pravic EU

ČPTS V SLOVENSKEM USTAVNEM REDU

- Ureditev in varstvo ČPTS je temeljna in primarna naloga države (TUL, Preambula)
- ČPTS so glavna *materia constitutionis*
- Ustava jih ureja predvsem v II. poglavju, pa tudi v III. poglavju (gospodarska in socialna razmerja)
- Ustavno varstvo uživajo tudi pravice, ki izvirajo iz zakonov

TEMELJNE ZNAČILNOSTI USTAVNE UREDITVE ČPTS

- Ustava vsem zagotavlja enake pravice in svoboščine
- Temeljno ustavno načelo je načelo enakost pred zakonom in v zakonu iz 14. člena
- Funkcija načela enakosti je zagotavljanje svobode posameznika in svobodne, pravične in demokratično urejene družbe; varuje ustavni vrednoti miru in nenasilja
- **14. člen :** "V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost (dodano leta 2004, Ur.l. RS, št. 69/04) ali katerokoli drugo osebno okoliščino.

Vsi so pred zakonom enaki."

- 14. člen je tesno povezan z 22. (enako varstvo pravic), 23. (pravico do sodnega varstva), 25. (pravica do pravnega sredstva), 29. (pravna jamstva v kazenskem postopku) in z 63. členom, ki prepoveduje spodbujanje k neenakopravnosti in nestrpnosti, k nasilju in vojni:

"Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti.
Protiustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni."

URESNIČEVANJE IN

- NAČELO NEPOSREDNE UPORABE ČPTS (Človekove pravice in temeljne svoboščine se uresničujejo neposredno na podlagi ustave. 1. odst. 15. člena)
- POGOJI ZA ZAKONSKO UREJANJE NAČINA URESNIČEVANJA ČPTS:
- tako določa ustava (zakonski pridržek), ali
- če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine (2. odst.).
- OMEJITVE ČPTS: PRAVICE DRUGIH IN V USTAVI IZRECNO DOLOČENI
PRIMERI (Človekove pravice in temeljne svoboščine so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava; 3. odst).

Zagotovljeni sta sodno varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do odprave posledice njihove kršitve.

Nobene človekove pravice ali temeljne svoboščine, urejene v pravnih aktih, ki veljajo v Sloveniji, ni dopustno omejevati z izgovorom, da je ta ustava ne priznava ali da jo priznava v manjši meri.

OMEJEVANJE ČPTS

- V 16. členu ustava dopušča začasno in izjemno razveljavitev in omejitev pravic:
- v vojnem in izrednem stanju;
- le za omejen čas (tj. za čas trajanja vojnega ali izrednega stanja),
- v omejenem obsegu (ki ga tako stanje zahteva),
- in tako, da sprejeti ukrepi ne povzročajo neenakopravnosti, ki bi temeljila le na rasi, narodni pripadnosti, spolu, jeziku, veri, političnem ali drugem prepričanju, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali katerikoli drugi osebni okoliščini.
- Hierarhično najpomembnejše ustavne pravice, ki jih ni mogoče začasno razveljaviti ali omejiti, so določene v členih: 17. (nedotakljivost človeškega življenja), 18. (prepoved mučenja), 21. (varstvo človekove osebnosti in dostojanstva), 27. (domneva nedolžnosti), 28. (načelo zakonitosti v kazenskem postopku), 29. (pravna jamstva v kazenskem postopku) in 41. členu (svoboda vesti s svobodo religije, verskega ali drugega prepričanja).

TEMELJNE IN IZHODIŠČNE ČPTS

- - Ustava v **17. členu** zagotavlja **nedotakljivost človekovega življenja**; *Človekovo življenje je nedotakljivo. V Sloveniji ni smrtne kazni.*
- V **18. členu** je vsebovana **prepoved mučenja**; *Nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočem kaznovanju ali ravnanju. Na človeku je prepovedano delati medicinske ali druge znanstvene poskuse brez njegove svobodne privolitve.*
- V **19. členu** je zagotovljeno **varstvo osebne svobode**; *Vsakdo ima pravico do osebne svobode.*

Nikomur se ne sme vzeti prostosti, razen v primerih in po postopku, ki ga določa zakon.

Vsakdo, ki mu je odvzeta prostost, mora biti v materinem jeziku ali v jeziku, ki ga razume, takoj obveščen o razlogih za odvzem prostosti. V čim krajšem času mu mora biti tudi pisno sporočeno, zakaj mu je bila prostost odvzeta. Takoj mora biti poučen o tem, da ni dolžan ničesar izjaviti, da ima pravico do takojšnje pravne pomoči zagovornika, ki si ga svobodno izbere, in o tem, da je pristojni organ na njegovo zahtevo dolžan o odvzemu prostosti obvestiti njegove bližnje.
- V tesni zvezi z pravico do osebne svobode je ustavno **dopustna odreditev in trajanje pripora iz 20. člena**; *Oseba, za katero obstaja utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje, se sme pripraviti samo na podlagi odločbe sodišča, kadar je to neogibno potrebno za potek kazenskega postopka ali za varnost ljudi.*

Ob priporu, najkasneje pa v 24 urah po njem, mora biti priprtemu vročena pisna, obrazložena odločba. Proti tej odločbi ima priprti pravico do pritožbe, o kateri mora sodišče odločiti v 48 urah. Pripor sme trajati samo toliko časa, dokler so za to dani zakonski razlogi, vendar največ tri mesece od dneva odvzema prostosti. Vrhovno sodišče sme pripor podaljšati še za nadaljnje tri mesece.

Če do izteka teh rokov obtožnica ni vložena, se obdolženca izpusti.
- Zelo važna je določba **21. člena**, ki zagotavlja **varstvo človekove osebnosti in dostojanstva**; *Zagotovljeno je spoštovanje človekove osebnosti in njegovega dostojanstva v kazenskem in v vseh drugih pravnih postopkih, in prav tako med odvzemu prostosti in izvrševanjem kazni.*

Prepovedno je vsakršno nasilje nad osebami, ki jim je prostost kakorkoli omejena, ter vsakršno izsiljevanje priznanj in izjav.

ČPTS – splošna ustavna procesna jamstva

- Operacionalizirajo načelo pravne države iz 2 člena
- V **22. členu** je zagotovljeno **enako varstvo pravic**; Vsakomur je zagotovljeno enako varstvo njegovih pravic v postopku pred sodiščem in pred drugimi državnimi organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, ki odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih.
- Vsako ima pravico do sodnega varstva (23. člen)**; Vsako ima pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče.
Pravica do naravnega-zakonitega sodnika: Sodni mu lahko samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in s sodnim redom.
- Načelo javnosti sojenja (24. člen)**; Sodne obravnave so javne. Sodbe se izrekajo javno. Izjeme določa zakon.
- Vsako ima **pravico do vložitve učinkovitega pravnega sredstva (25. člen)**; Vsakomur je zagotovljena pravica do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, s katerimi ti odločajo o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih.

Odškodnina, jamstva v kazenskem pravu, rehabilitacija

- Splošna ustavna pravica do povračila škode (26. člen)**: Vsako ima pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja.
Oškodovanec ima pravico, da v skladu z zakonom zahteva povračilo tudi neposredno od tistega, ki mu je škodo povzročil.
- Domneva nedolžnosti v kazenskem postopku (27. člen)**: Kdor je obdolžen kaznivega ravnanja, velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo.
- Načelo zakonitosti v kazenskem pravu (28. člen)**: Nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno.
Dejanja, ki so kazniva, se ugotavljajo in kazni zanje izrekajo po zakonu, ki je veljal ob storitvi dejanja, razen če je novi zakon za storilca milejši.
- Pravna jamstva v kazenskem postopku (29. člen)**: Vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, morajo biti ob popolni enakopravnosti zagotovljene tudi naslednje pravice:
 - da ima primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe;
 - da se mu sodi v njegovi navzočnosti in da se brani sam ali z zagovornikom;
 - da mu je zagotovljeno izvajanje dokazov v njegovo korist;
 - da ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje, ali priznati krivde.
- Ustavna pravica do rehabilitacije in odškodnine (30. člen)**: Kdor je bil po krivem obsojen za kaznivo dejanje ali mu je bila prostost neutemeljeno odvzeta, ima pravico do rehabilitacije, do povrnitve škode, in druge pravice po zakonu.
- Načelo NE BIS IN IDEM - prepoved ponovnega sojenja o isti stvari (31. člen)**: Nihče ne sme biti ponovno obsojen ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil kazenski postopek zoper njega pravnomočno ustavljen, ali je bila obtožba zoper njega pravnomočno zavrnjena, ali je bil s pravnomočno sodbo oproščen ali obsojen.

Svoboda gibanja in pravica do zasebne lastnine

- Ustava v 32. členu jamči **svobodo gibanja**, predvidena omejitev zaradi ukrepa preprečevanja širjenja nalezljivih bolezni; *Vsakdo ima pravico, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da zapusti državo in se vanjo kadarkoli vrne.*

Ta pravica se sme omejiti z zakonom, vendar samo, če je to potrebno, da bi se zagotovil potek kazenskega postopka, da bi se preprečilo širjenje nalezljivih bolezni, se zavaroval javni red, ali če to zahtevajo interesi obrambe države.

Tujcem se na podlagi zakona lahko omeji vstop v državo in čas bivanja v njej.

- V 33. členu je zagotovljena **pravica do zasebne lastnine in dedovanja**; *Zagotovljena je pravica do zasebne lastnine in dedovanja.*

OSEBNOSTNE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

- Temeljna ustavna zahteva je spoštovanje **pravice do osebnega dostojanstva in varnosti iz 34. člena**; *Vsakdo ima pravico do osebnega dostojanstva in varnosti.*

- Ustavno je zagotovljeno **varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic oz. splošne svobode ravnanja (35. člen)**, zelo pomembna določba za zdravstveno pravo; Zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic.

- Ustava v **36. členu** jamči **nedotakljivost stanovanja**; *Stanovanje je nedotakljivo.*

Nihče ne sme brez odločbe sodišča proti volji stanovalca vstopiti v tuje stanovanje ali v druge tuje prostore, niti jih ne sme preiskovati. Pri preiskavi ima pravico biti navzoč tisti, čigar stanovanje ali prostori se preiskujejo, ali njegov zastopnik.

Preiskava se sme opraviti samo v navzočnosti dveh prič.

Pod pogoji, ki jih določa zakon, sme uradna oseba brez odločbe sodišča vstopiti v tuje stanovanje ali v tuje prostore in izjemoma brez navzočnosti prič opraviti preiskavo, če je to neogibno potrebno, da lahko neposredno prime storilca kaznivega dejanja ali da se zavarujejo ljudje in premoženje.

- Zagotavlja tudi **varstvo tajnosti pisem in drugih občil (37. člen)**; *Zagotovljena je tajnost pisem in drugih občil.*

Samo zakon lahko predpiše, da se na podlagi odločbe sodišča za določen čas ne upošteva varstvo tajnosti pisem in drugih občil in nedotakljivost človekove zasebnosti, če je to nujno za uvedbo, ali potek kazenskega postopka ali za varnost države.

- Posebno pomembno ustavno jamstvo je **zahteva po varstvu osebnih podatkov (38. člen)**; *Zagotovljeno je varstvo osebnih podatkov. Prepovedana je uporaba osebnih podatkov v nasprotju z namenom njihovega zbiranja. Zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določa zakon.*

Vsakdo ima pravico seznaniti se z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi.

POLITIČNE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

- **Pravica do svobode izražanja (39. člen):** Zagotovljena je svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno zbira, sprejema in širi vesti in mnenja.

Vsakdo ima pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon.

- **Pravica do popravka in odgovora (40. člen):** Zagotovljena je pravica do popravka objavljenega obvestila, s katerim sta prizadeta pravica ali interes posameznika, organizacije ali organa, in prav tako je zagotovljena pravica do odgovora na objavljeno informacijo.

- **Svoboda vesti in veroizpovedi (41. člen):** Izpovedovanje vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju je svobodno.

Nihče se ni dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja.

Starši imajo pravico, da v skladu s svojim prepričanjem zagotavljajo svojim otrokom versko in moralno vzgojo. Usmerjanje otrok glede verske in moralne vzgoje mora biti v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo ter z njegovo svobodo vesti, verske in druge opredelitve ali prepričanja.

- **Pravica do zbiranja in svoboda združevanja (42. člen):** Zagotovljena je pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj. Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.

Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred sirjenjem nalezljivih bolezni.

Poklicni pripadniki obrambnih sil in policije ne morejo biti člani političnih strank.

Politične pravice II.

- **Volilna pravica (43. člen):** Volilna pravica je splošna in enaka.

Vsak državljan, ki je dopolnil 18 let, ima pravico voliti in biti voljen.

Zakon lahko določi, v katerih primerih in pod katerimi pogoji imajo volilno pravico tujci.

(dodan leta 2004, Ur.l. RS, št. 69/04)

Zakon določi ukrepe za spodbujanje enakih možnosti moških in žensk pri kandidiranju na volitvah v državne organe in organe lokalnih skupnosti.

- **Pravica do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev (44. člen):** Vsak državljan ima pravico, da v skladu z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev.

- **Pravica do peticije (45. člen):** Vsak državljan ima pravico do vlaganja peticij in do drugih pobud splošnega pomena.

- **Pravica do ugovora vesti (46. člen):** Ugovor vesti je dopusten v primerih, ki jih določi zakon, če se s tem ne omejujejo pravice in svoboščine drugih oseb.

- **Izročitev (47. člen):** Državljana Slovenije ni dovoljeno izročiti tuj državi. Tujca je dovoljeno izročiti samo v primerih, predvidenih z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. (spremenjen leta 2003, Ur.l. R.S. 24/03)

Državljana Slovenije ni dovoljeno izročiti ali predati, razen če obveznost izročitve ali predaje izhaja iz mednarodne pogodbe, s katero Slovenija v skladu z določbo prvega odstavka 3.a člena prenaša izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodno organizacijo.

- **Pravica do pribežališča (48. člen):** V mejah zakona je priznana pravica pribežališča tujim državljanom in osebam brez državljanstva, ki so preganjane zaradi zavzemanja za človekove pravice in temeljne svoboščine.

EKONOMSKE IN SOCIALNE PRAVICE I

- **Svoboda dela (49. člen):** Zagotovljena je svoboda dela.
*Vsakdo prosto izbira zaposlitev.
Vsakomur je pod enakimi pogoji dopustno vsako delovno mesto.
Prisilno delo je prepovedano.*
- **Pravica do socialne varnosti (50. člen)** spremenjeno leta 2004, Ur.l. RS, št. 69/04) ;Državljeni imajo pod pogoji, določenimi z zakonom, pravico do socialne varnosti, vključno s pravico do pokojnine.
*Država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje.
Vojnim veteranom in žrtvam vojnega nasilja je zagotovljeno posebno varstvo v skladu z zakonom.*
- **Pravica do zdravstvenega varstva (51. člen):** Vsakdo ima pravico do zdravstvenega varstva pod pogoji, ki jih določa zakon.
*Zakonsko določa pravice do zdravstvenega varstva iz javnih sredstev.
Nikogar ni mogoče prisiliti k zdravljenju, razen v primerih, ki jih določa zakon.*
- **Pravice invalidov (52. člen):** Invalidom je v skladu z zakonom zagotovljeno varstvo ter usposabljanje za delo.
*Otroci z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju ter druge huje prizadete osebe imajo pravico do izobraževanja in usposabljanja za dejavno življenje v družbi.
Izobraževanje in usposabljanje iz prejšnjega odstavka se financira iz javnih sredstev.*

EKONOMSKE IN SOCIALNE PRAVICE II

- **Ustavno varstvo zakonske zveze in družine (53. člen):** Zakonska zveza temelji na enakopravnosti zakoncev. Sklene se pred pristojnim državnim organom.
*Zakonsko zvezo in pravna razmerja v njej, v družini in v zunajzakonski skupnosti ureja zakon.
Država varuje družino, materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere.*
- **Ustavne pravice in dolžnosti staršev (54. člen):** Starši imajo pravico in dolžnost vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke. Ta pravica in dolžnost se staršem lahko odvzame ali omeji samo iz razlogov, ki jih zaradi varovanja otrokovih koristi določa zakon.
Otroci, rojeni zunaj zakonske zveze, imajo enake pravice kakor otroci, rojeni v njej.
- **Pravica do svobodnega odločanja o rojstvih otrok (55. člen):** Odločanje o rojstvih svojih otrok je svobodno.
Država zagotavlja možnosti za uresničevanje te svoboščine in ustvarja razmere, ki omogočajo staršem, da se odločajo za rojstva svojih otrok.
- **Ustavno varstvo pravic otrok (56. člen):** Otroci uživajo posebno varstvo in skrb. Človekove pravice in temeljne svoboščine uživajo otroci v skladu s svojo starostjo in zrelostjo.
*Otrokom se zagotavlja posebno varstvo pred gospodarskim, socialnim, telesnim, duševnim ali drugim izkoriščanjem in zlorabljanjem. Takšno varstvo ureja zakon.
Otroci in mladoletniki, za katere starši ne skrbijo, ki nimajo staršev ali so brez ustrezne družinske oskrbe, uživajo posebno varstvo države. Njihov položaj ureja zakon.*

Izobraževanje, znanost in ustvarjalnost

- **Svoboda izobraževanja in šolanje (57. člen);** *Izobraževanje je svobodno. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno in se financira iz javnih sredstev. Država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo ustrezno izobrazbo.*
- **Avtonomnost univerze in drugih visokih šol (58. člen);** *Državne univerze in državne visoke šole so avtonomne. Način njihovega financiranja ureja zakon.*
- **Svoboda znanosti in umetnosti (59. člen);** *Zagotovljena je svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja.*
- **Varstvo pravic iz ustvarjalnosti (60. člen);** *Zagotovljeno je varstvo avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti.*

PRAVICE NARODNIH SKUPNOSTI

- **Pravica do svobodnega izražanja narodne pripadnosti (61. člen);** *Vsakdo ima pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo.*
- **Pravica do uporabe svojega jezika in pisave (62. člen);** *Vsakdo ima pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, uporablja svoj jezik in pisavo na način, ki ga določi zakon.*
- **Ustavna prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni (63. člen);** *Protivstavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti. Protivstavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni.*
- **Posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji (64. člen):** *Avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti ter njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da svobodno uporabljajo svoje narodne simbole in da za ohranjanje svoje narodne identitete ustanovljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva. V skladu z zakonom imata ti narodni skupnosti in njuni pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter do oblikovanja in razvijanja te vzgoje in izobraževanja. Zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno. Narodnima skupnostima in njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da gojijo odnose s svojima matičnima narodoma in njunima državama. Država gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic.*

Na območjih, kjer ti skupnosti živita, ustanovijo njuni pripadniki za uresničevanje svojih pravic svoje samoupravne skupnosti. Na njihov predlog lahko država pooblasti samoupravne narodne skupnosti za opravljanje določenih nalog iz državne pristojnosti ter zagotavlja sredstva za njihovo uresničevanje.

Narodni skupnosti sta neposredno zastopani v predstavnih organih lokalne samouprave in v državnem zboru.

Zakon ureja položaj in način uresničevanja pravic italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti na območjih, kjer živita, obveznosti samoupravnih lokalnih skupnosti za uresničevanje teh pravic, ter tiste pravice, ki jih pripadniki teh narodnih skupnosti uresničujejo tudi zunaj teh območij. Pravice obeh narodnih skupnosti ter njunih pripadnikov so zagotovljene ne glede na število pripadnikov teh skupnosti.

Zakon, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodnih skupnosti.
- **Položaj in posebne pravice romske skupnosti v Sloveniji (65. člen);** *Položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon.*

GOSPODARSKA IN SOCIALNA RAZMERJA

- **Ustavno varstvo dela (66. člen):** *Država ustvarja možnosti za zaposlovanje in za delo ter zagotavlja njuno zakonsko varstvo.*
- **Pravica do zasebne lastnine (67. člen):** *Zakon določa način pridobivanja in uživanja lastnine tako, da je zagotovljena njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija. Zakon določa način in pogoje dedovanja.*
- **Lastninska pravica tujcev (68. člen):** *Tujci lahko pridobivajo lastninsko pravico na nepremičninah pod pogoji, ki jih določa zakon. Na zemljiščih tujci ne morejo pridobiti lastninske pravice, razen z dedovanjem ob pogoju vzajemnosti. (spremenjen leta 1997, Ur.l. R.S. 42/97)*

Tujci lahko pridobijo lastninsko pravico na nepremičninah pod pogoji, ki jih določa zakon ali če tako dolo ča mednarodna pogodba, ki jo ratificira Državni zbor, ob pogoju vzajemnosti.

Zakon in mednarodno pogodbo iz prejšnjega odstavka sprejme Državni zbor z dvetretjinsko večino glasov vseh poslancev (spremenjen leta 2003, Ur.l. R.S. 24/03)

Tujci lahko pridobijo lastninsko pravico na nepremičninah pod pogoji, ki jih določa zakon ali mednarodna pogodba, ki jo ratificira državni zbor.
- **Razlastitev (69. člen):** *Lastninska pravica na nepremičnini se lahko v javno korist odvzame ali omeji proti nadomestilu v naravi ali proti odškodnini pod pogoji, ki jih določa zakon.*

USTAVNO VARSTVO JAVNEGA DOBRA, NARAVNIH DOBRIN, ZEMLJIŠČ IN OKOLJA

- **Varstvo javnega dobra in naravnih bogastev (70. člen):** *Na javnem dobru se lahko pridobi posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon.*

Zakon določa pogoje, pod katerimi se smejo izkoriščati naravna bogastva.

Zakon lahko določi, da smejo naravna bogastva izkoriščati tudi tuje osebe, in določi pogoje za izkoriščanje.
- **Ustavno varstvo zemljišč (71. člen):** *Zakon določa zaradi smotrnega izkoriščanja posebne pogoje za uporabo zemljišč.*

Zakon določa posebno varstvo kmetijskih zemljišč.

Država skrbi za gospodarski, kulturni in socialni napredek prebivalstva na gorskih in hribovitih območjih.
- **Pravica do zdravega življenjskega okolja (72. člen):** *Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja.*

Država skrbi za zdravo življenjsko okolje. V ta namen zakon določa pogoje in načine za opravljanje gospodarskih in drugih dejavnosti.

Zakon določa, ob katerih pogojih in v kakšnem obsegu je povzročitelj škode v življenjskem okolju dolžan poravnati škodo.

Varstvo živali pred mučenjem ureja zakon.

Gosp. in soc. razmerja II

- **Dolžnost varovanja naravne in kulturne dediščine (73. člen):** Vsakdo je dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike.
Država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine.
- **Svobodna gospodarska pobuda (74. člen):** Gospodarska pobuda je svobodna.
Zakon določa pogoje za ustanavljanje gospodarskih organizacij. Gospodarska dejavnost se ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo. Prepovedana so dejanja nelojalne konkurence in dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco.
- **Pravica do soodločanja (75. člen):** Delavci sodelujejo pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih na način in pod pogoji, ki jih določa zakon.
- **Sindikalne svoboščine (76. člen):** Ustanavljanje in delovanje sindikatov ter včlanjevanje vanje je svobodno.
- **Pravica do stavke (77. člen):** Delavci imajo pravico do stavke.
Če to zahteva javna korist, se lahko pravica do stavke, upoštevajoč vrsto in naravo dejavnosti, z zakonom omeji.
- **Pravica do primernega stanovanja (78. člen):** Država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo primerno stanovanje.
- **Pravice v Sloveniji zaposlenih tujcev (79. člen):** V Sloveniji zaposleni tujci in člani njihovih družin imajo posebne pravice, določene z zakonom.

PRAVNO VARSTVO ČPTS

- K varovanju so zavezani vsi državni organi, organi LS in nosilci javnih pooblastil
- Posebna pravna sredstva za varovanje ČPTS: tožba v upravnem sporu (subsidiarno varstvo; upravno sodišče), ustavna pritožba (izčrpanost vseh rednih pravnih sredstev; ustavno sodišče)
- Varuh človekovih pravic (Zakon o varuhu človekovih pravic)
- Pritožba na Evropsko sodišča za človekove pravice v Strasburgu

ORGANI JAVNE UPRAVE

- Državni organi (ustavni organi, organi, ustanovljeni z zakonom)
- Organi samoupravnih lokalnih skupnosti
- Nosilci javnih pooblastil
- Organi v sistemu javne zdravstvene mreže

DRŽAVNA UREDITEV

- **Državni zbor** (sestava in volitve, poslanska imuniteta, zasedanja, odločanje, zakonska pristojnost, zakonska iniciativa, zakonodajni referendum, razglasitev zakona, vojno in izredno stanje, parlamentarna preiskava, poslovnik, nagrajevanje poslancev)
- **Državni svet** (sestava, volitve, odločanje, nezdržljivost funkcije in imuniteta, poslovnik DS)
- **Predsednik republike** (funkcija, volitve, prisega, nezdržljivost funkcije, nadomeščanje, uredbe z zakonsko močjo, odgovornost)
- **Vlada** (sestava, imenovanje ministrov, prisega, organizacija vlade, prenehanje funkcije predsednika in ministrov vlade, nezaupnica vladi, interpelacija, obtožba zoper predsednika vlade in ministre)
- **Uprava** (organizacija in delo uprave, zaposlitev v upravnih službah)
- **Obramba države** (dolžnost sodelovanja pri obrambi države, obramba države)
- **Sodstvo** (Vrhovno sodišče, udeležba državljanov pri izvajanju sodne oblasti, sodni svet, imuniteta sodnika)
- **Državno tožilstvo** (državni tožilec)
- **Odvetništvo in notariat**

SAMOUPRAVA

- **Lokalna samouprava** (občine, mestne občine, pokrajine)
- **Druga samouprava** (funkcionalna)

JAVNE FINANCE

- **Financiranje države in lokalnih skupnosti**
- **Davki**
- **Proračun**
- **kreditni v breme države**
- **Računsko sodišče**
- **Centralna banka**

USTAVNO SODIŠČE RS

- pristojnosti ustavnega sodišča
- abstraktna, konkretna presoja ustavnosti
- sankcije (razveljavitev zakona itd)
- postopek pred ustavnim sodiščem
- sestava (9 članov) in volitve (DZ na predlog PR)
- predčasna razrešitev ustavnega sodnika
- mandat sodnikov
- nezdržljivost funkcije
- imuniteta

POSTOPEK ZA SPREMEMBO USTAVE

- predlog za začetek postopka
- akt o sprejemu ustave
- potrditev spremembe ustave na referendumu
- razglasitev spremembe ustave